

Олена Романченко

зав. відділом маркетингу та перспективних методик
Миколаївської обласної бібліотеки для дітей ім. В. Лягіна

Працюємо для області

З розвитком бібліотечної справи істотно змінюється науково-методична служба. Сьогодні бібліотеки вже можуть самостійно визначати шляхи і пріоритети свого розвитку, функції та зміст роботи. Враховуючи це, Миколаївська обласна бібліотека для дітей ім. В. Лягіна докладає значних зусиль для розвитку дитячих бібліотек регіону, кооперуючи та консолідуючи свої дії з іншими освітньо-виховними установами та організаціями. В першу чергу звертається увага на вдосконалення форм існування бібліотечно-інформаційної системи, максимальне використання внутрішніх ресурсів у процесі прийняття управлінських рішень, підвищення кваліфікації бібліотечних працівників, підтримку їхнього сучасного професійного рівня; вивчається роль книги і читання в дитячому середовищі.

До організаційно-методичного забезпечення діяльності бібліотек для дітей Миколаївського регіону в ОДБ ім. В. Лягіна підходять системно і виважено. Основними напрямками цієї роботи залишаються:

- аналітичний (оглядово-аналітичні матеріали з різних напрямів функціонування бібліотек дозволяють визначити не лише загальні тенденції розвитку, а й робити прогнози щодо змін. Так, обласною бібліотекою для дітей за останні роки було видано «Основні показники роботи дитячих бібліотек Миколаївської області за ... рік», «Про стан роботи дитячих бібліотек області за ... рік», «Дитячі бібліотеки Миколаївщини», «Соціальне партнерство і бібліотека»);

- науково-дослідний (питанням бібліотечної соціології присвячуються методичні консультації, рекомендації психолога, заняття у «Майстер– класі»);

- адресно-консультативна допомога;

- видавнича діяльність;

- модернізація професійної освіти працівників;

- методичне та інформаційне забезпечення організаторів дитячого читання.

Сьогодні ставляться підвищені вимоги до рівня ерудиції і професійної компетенції бібліотекарів, у зв'язку з чим зростає роль обласних бібліотек як консультативно-методичних центрів та центрів підвищення кваліфікації з організаційно-методичними, консультаційними, аналітичними, навчальними та прогнозуючими функціями. В нашому обласному методичному центрі підвищують свій професійний рівень бібліотекарі, які обслуговують дітей. Останніми роками методичне забезпечення бібліотек області відчувало неабиякі труднощі, пов'язані з відсутністю телефонного зв'язку з районними бібліотеками, браком коштів на поштові витрати, обмеженим фінансуванням, що скорочувало кількість виїздів на місця або приїзд з району до ОДБ. Це негативно впливало на організацію методичної роботи, але методична служба нашої бібліотеки все частіше зверталася до заочних форм роботи: круглих столів, ділових ігор, дистанційних мостів, професійних конкурсів, тренінгів, бібліотечних колоквиумів. Розробляючи заочні форми підвищення кваліфікації, ми докладали зусиль, щоб вони були диференційованими, задовольняли потреби бібліотечних працівників, мали елемент аналізу, будувалися на кращому досвіді. Не відмовляючись від академічних форм фахового розвитку (науково-практичні конференції, семінари, практикуми), ми використовуємо інтерактивні форми навчання (обговорення, форуми ідей, круглі столи). Так, протягом 2002–2006 рр. для працівників дитячих бібліотек області заочно було проведено ділову гру «Збереження бібліотечних фондів: соціальний фактор», дистанційний бібліографічний міст «Бібліографічна інновація: її ідеальна і реальна модель. Впровадження. Досвід», круглий стіл «Традиції та інновації в роботі дитячої бібліотеки: за і проти», конкурс професійної майстерності «Ярмарок ідей», заочний міст–діалог «Інформаційна культура особистості і дитячі бібліотеки області. Досвід. Впровадження», конкурс зі створення кращого портфоліо про бібліотеку. Метою заочної ділової гри «Збереження бібліотечних фондів: соціальний фактор» було сприяння підвищенню професійної майстерності та пошук оптимальних шляхів вирішення проблем збереження фондів. Для цього розробили анкету з тематичними запитаннями. Учасникам гри запропонували ділові ситуації, для розв'язання яких потрібно було знайти способи виходу з екстремальних ситуацій (крадіжки чи пошкодження книг, стихійні лиха), використовуючи власний досвід.

Окремо варто згадати дистанційний бібліографічний міст «Бібліографічна інновація: її реальна і ідеальна модель. Впровадження. Досвід». Його проводили з метою посилення пошуку новітніх технологій в інформаційно-бібліографічному обслуговуванні читачів ЦБС. Представники бібліотек-учасниць надіслали різноманітний, цікавий за змістом матеріал, розповіли про створені ними сприятливі умови, в яких вони постійно навчають читачів-дітей вмінню орієнтуватися в інформаційному середовищі. За підсумками заочного мосту було видано буклет «В дос'є бібліотекаря-бібліографа», до якого увійшли кращі матеріали та сценарії за темою дослідження.

Бажання зацікавити дитячих бібліотекарів області пошуком більш ефективних форм роботи з читачами-дітьми спонукало нас до проведення конкурсу професійної майстерності «Ярмарок ідей». У ньому взяли участь представники 16 бібліотек, у тому числі і сільських. У творчості всі однакові, але кожна бібліотека-учасниця мала свої родзинки, свої пріоритети та творчі надбання. Кращими були Арбузинська, Новоодеська ЦДБ та три бібліотеки-філії. Переможців і учасників конкурсу нагородили дипломами та почесними грамотами. За підсумками усіх перелічених форм роботи було видано методичні матеріали, які отримала кожна дитяча бібліотека області.

Одним з найцікавіших напрямів діяльності кожної дитячої бібліотеки залишається науково-дослідна робота. Завдяки їй можна спрогнозувати свою діяльність, виявити проблеми та помилки, визначити своє місце у сучасному суспільстві, більш ефективно задовольнити інформаційні потреби користувачів. У ЦБС для дітей м. Миколаєва було проведено загальносистемні дослідження «Нетрадиційний читач дитячої бібліотеки: межі дотику» та «Бібліотечна реклама. Яка вона є?», а у 2005 р. вивчалася «Демографічна ситуація в Миколаївській області: дошкільники та учні 1–9 кл.». Протягом останніх п'яти років проводиться комплексне соціологічне дослідження «Проблеми та тенденції дитячого читання. Сучасний стан», перші підсумки якого було відображено у соціологічному бюлетені «Сучасний читач: який він?». Логічним продовженням цієї роботи стала науково-практична конференція для заступників директорів з питань обслуговування дітей області «Дитяче читання на початку ХХІ ст. Проблеми. Дослідження. Прогнози». У її роботі взяли участь науковці, книговидавці та книгорозповсюджувачі, місцеві письменники, вчителі, вихователі дитячих садків, психологи. У травні 2004 року наша бібліотека з успіхом провела ще одну науково-практичну конференцію — «Соціокультурна місія дитячої бібліотеки у збереженні та розвитку історичної пам'яті та любові до рідної землі». Її учасники прийняли рекомендації для працівників дитячих бібліотек області, розроблені на основі виступів відомих на Миколаївщині істориків, краєзнавців, фахівців-освітян і бібліотекарів.

Успішно працює Школа керівника ЦБС, де розглядаються актуальні питання бібліотечної практики. У 2003 р. заняття проводилися за темою «Стратегічні напрями роботи дитячих бібліотек Миколаївщини», у 2004 р. — «Професіоналізм та новаторство — складові успіху», у 2005р. — «Організація бібліотечного обслуговування користувачів: аспекти оновлення та різноманітність форм». У 2006 році вперше за останні роки було здійснено колективний виїзд у Березанську ЦБС. На базі цієї бібліотеки пройшло виїзне засідання регіональної школи професійного розвитку «Бібліотека для дітей як ресурсний центр доступу до знань: пошук власного образу». Захід відкрив начальник управління культури облдержадміністрації В.С. Лоскутніков, який привітав учасників, відмітив роботу дитячих бібліотек та пообіцяв взяти їх під свій патронат. У роботі школи взяли участь усі заступники директорів ЦБС з питань обслуговування дітей. Вони ознайомилися з надбаннями Березанської ЦДБ, відвідали дві сільські бібліотеки-філії, взяли участь у грі-тренінгу «Інформація як суспільне надбання: забезпечення доступу в дитячих бібліотеках Миколаївщини». На другий день було запропоновано професійну майстерню «Програмна діяльність дитячої бібліотеки. Стратегія та методика планування», яка проводилася методичним відділом ОДБ у формі тренінгу, та засідання за круглим столом «Бібліотечне обслуговування дітей регіону: шляхи інтеграції та співпраці». Питання торкалися бібліотечних фондів, соціального партнерства, інформаційної культури, нових інформаційних технологій, роботи сільських бібліотек. У наступному році ми плануємо провести таку школу на базі Жовтневої ЦБС.

Цікавий досвід з цієї роботи існує і в ЦБС для дітей м. Миколаєва. Тут вже традиційно проходять заняття школи бібліотечної інноватики, засідання «круглих столів з гострими кутами», працює бібліотечна приймальня для початківців, проходить захист імідж-проектів. Свої досягнення, «ноу-хау» бібліотеки-філії демонструють на стендових презентаціях досягнень колективів.

Безумовно, формуванню сучасного позитивного іміджу бібліотеки сприяє активна цілеспрямована рекламна кампанія та використання методів «паблік рілейшнз», тому дитячі бібліотеки області приділяють цьому особливу увагу. Допмагають також тісні контакти, що склалися з обласними газетами «Южная правда», «Вечерний Николаев», «Малек» тощо. Районні

газети області за останній час надрукували багато статей про діяльність і проблеми дитячих бібліотек. Завдяки повсякденній копійчкій роботі бібліотекарів про них знають, пишуть і говорять. Це створює відповідний позитивний образ книгозбірні, піднімає її престиж, значущість, привертає увагу владних структур, сприяє налагодженню тісних зв'язків з громадськими організаціями (обласними спілками письменників, художників і композиторів України, товариствами Червоного Хреста, відділами у справах сім'ї та молоді, правоохоронними органами тощо). Звичними в бібліотеках стали презентації книг місцевих авторів та видавництв. ЦДБ для дітей м. Миколаєва активно співпрацює з видавництвом «Атол», а ОДБ ім. В. Лягіна щорічно презентує книжки дитячої поетеси Людмили Чижової.

Не можна залишити поза увагою роботу методичної служби зі шкільними бібліотекарями міста і області. Щороку для цієї категорії слухачів організовуються курси підвищення кваліфікації, в проведенні яких беруть участь провідні спеціалісти ОДБ ім. В. Лягіна. За останні роки заняття пройшли за такими темами: «Інноваційні процеси в роботі шкільних бібліотек», «Сучасні вимоги до естетичного оформлення інтер'єру бібліотеки», «Бібліотека і школа: спільні завдання, єдині пріоритети» тощо. У 2005 році відбувся семінар–практикум «Ідеальна модель сучасної шкільної бібліотеки».

Розвивається видавнича діяльність — значно змінилася тематика видань та покращилася їх поліграфія. Видання з інноваційного досвіду, які готуються за підсумками заочних обласних заходів, посідають важливе місце. Також друкуються щорічні дайджести «Ярмарок ідей», «Абетка інноваційних термінів бібліотекаря–фахівця», «Оформляємо відкритий доступ, або що може реклама» та серії «Фахівцю до уваги», «Проводимо масові заходи», «В досьє бібліотекаря–бібліографа», «Калейдоскоп досвіду». Продовжується видання і традиційних методичних листів, рекомендацій тощо.

У системі роботи методичної служби будь-якої бібліотеки є свої проблеми і труднощі. Це недостатність коштів на матеріальне стимулювання працівників, учасників навчань, переможців конкурсів; на проведення очних форм підвищення кваліфікації, організацію творчих відряджень, видання методичних матеріалів; відсутність у штаті ЦДБ методиста з питань обслуговування дітей. Вирішення цих питань, а також запровадження нових інформаційних технологій на основі комп'ютеризації дитячих бібліотек області допоможе підняти кваліфікацію працівників дитячих бібліотек на новий, більш високий рівень.

